

Slovenski dom

Štev. 57a.

V Ljubljani, petek 10. marca 1939.

Leto IV

Predsednik vlade Cvetković je govoril

Hrvaško vprašanje se bo reševalo z neposrednimi razgovori takoj in odločno

Belgrad, 10. marca. Današnja seja Narodne skupščine, za katero je v vseh krogih vladalo velikansko zanimanje, se je začela ob pol enajstih. Po opravljenih formalnostih je skupščina prešla na dnevni red, na razpravo o preračunskem predlogu notranjega ministrstva. Predsednik skupščine Milan Simonović je dal takoj besedo predsedniku vlade in notranjemu ministru Dragiši Cvetkoviću, ki je burno pozdravljen stopil na govorniški oder. V svojem obširnem poročilu je podal pregled računškega dela predloga za notranje ministrstvo. Zatem pa je prešel na politični del svojega poročila, ki ga je obljubil že v skupščinskem finančnem odboru.

Neizprosen boj komunizmu!

Svoja prva izvajanja je posvetil vprašanju komunizma. Poudaril je, da je načelo o strogem izvajanju na videz zakonitega dela danes podlaga vse delavnosti komunistične stranke v Jugoslaviji. S takšno taktiko pri svojem delu komunisti najskrbneje prikrivajo svoje revolucionarne namene ter se trudijo, da svoje delo prikažejo kot boj za državljanske in politične svoboščine ljudstva, boj za demokracijo sploh, kot boj proti fašizmu in vojni. Zaradi tega se vtihoaplajo v politične, nacionalne in kulturne organizacije, v delavske ustanove ter sodelujejo pri vseh akcijah in se po svojem delu in ciljih skušajo omogočiti v širokih ljudskih množicah.

Predsednik vlade je poudaril, da je osrednji odbor komunistične stranke za Jugoslavijo ustanovil tudi posebno komunistično stranko za področje Slovenije in Hrvaške z nalogo, da morajo njeni funkcionarji

v okvirju splošnega delovanja komunistične stranke v Jugoslaviji čim bolj prilagoditi svoje propagandne težnje krajevnim razmeram in razpoloženju ljudskih množic v posameznih pokrajinah.

Z ozirom na dejstvo, da je delo komunistov v naši državi zelo umetno zakrinkano z nacionalizmom, pacifizmom, bojem za demokracijo in narodne svoboščine, je potrebno tesno sodelovanje vseh dobro mislečih zastopnikov političnega in gospodarskega življenja z organi oblasti, da bi proti razdiralnemu delu komunistov začeli s skupnim odločnim odporom.

Politična svoboda v številkah

Svoja nadaljna izvajanja je predsednik vlade posvetil svobodi zborovanja in posvetov. Pravi, da se je v l. 1938 družbeno in politično življenje razvijalo v znamenju večjih političnih svobod ljudstva, za kar se je treba zahvaliti liberalnemu tolmačenju zakonov. Povdarja veliko razliko med stanjem 1938 in stanjem v onem letu, ko so bili ti zakoni izdani. Pravi, da je bilo l. 1938 skupno 18.083 prireditev, katerih se je udeležilo 5.925.894 ljudi. JRZ je imela 5084 shodov. Na njih je bilo 1.919.349 udeležencev. Vsa opozicija je imela lani 6725 prireditev, katerih se je udeležilo 1.129.393 ljudi. Ljetičev Zbor je priredil 325 shodov s 27.987 udeleženci.

Ministrski predsednik Dragiša Cvetković poudarja, da se je to svobodno tolmačenje zakonov izvajalo izrazito širokoročno za njegovega prednika dr. Antona Korošca (pri teh besedah so poslanci priredili dr. Korošcu navdušene ovacije). Glede svobode tiska predsednik vlade izjavlja, da ima sedanji tiskovni zakon zelo ostre in nejasne odredbe, na podlagi katerih je bil uveden neverjetno strog tiskovni red.

Ker sedanja vlada tudi zelo svobodno tolmači zakon o tisku, je šla na čisto drugo pot, kakor smo je bili vajeni prej, tako da je danes kljub strogim odredbam tiskovnega zakona dovoljeno svobodno poročanje ter razpravljanje o najvažnejših državnih vprašanjih.

Kr. vlada se nadeja, da bo s pomočjo samih zastopnikov tiska dosegla svoj namen in da se ji bo posrečilo zagotoviti še svobodnejšo izmenjavo misli glede vseh važnih vprašanj v jugoslovanskem javnem življenju.

Vlada in hrvaško vprašanje

Naslednja izvajanja je pa predsednik vlade posvetil hrvaškemu vprašanju. Dejal je med drugim tole:

Izjava kr. vlade je jasno obrazložila novo usmeritev naše notranje politike: odločen in hiter postopek pri reševanju

vsega tega, kar danes obsega pojem hrvaško vprašanje.

Kr. vlada poklanja temu vprašanju posebno pozornost. To je eno izredno važnih vprašanj ter ga je treba začeti reševati s popolno resnostjo in iskrenostjo. To je vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti z eno potezo peresa. Ni ga mogoče rešiti niti z enostranskim dejanjem, temveč samo s skupnimi političnimi razgovori.

Razpravljajoč o sedanjem stanju bi lahko — in mislim, da se s tem strinjajo tudi Hrvatje — ugotovil predvsem, da je v prvi vrsti potrebna ustvaritev boljših medsebojnih odnosov in večjega zaupanja. Grobe napake, narejene zaradi napačnega pojmovanja tega vprašanja, se morajo popraviti. To popravo je treba izvesti čim prej. Vlada mora ustvariti popolnoma prijateljsko ozračje, v katerem se bodo mogli razgovori voditi lažje in z mnogo večjim upanjem na uspeh. S tem pa prehajam do pravega jedra vprašanja. Hočem pripomniti, da se z neke strani slišijo opazke k vladni izjavi, da ni postavila podlage za rešitev hrvaškega vprašanja.

Hrvaško vprašanje se mora rešiti

V zadnjih nekaj mesecih so se vse politične organizacije v državi, vse uglednejše politične osebnosti in vsi odločujoči činitelji izjavili, da se hrvaško vprašanje mora rešiti z iskrenim, lojalnim in poštenim sporazumom vseh zainteresiranih strani. Docela neumestno bi bilo že zdaj označevati meje tega bodočega, željenega sporazuma.

Te se bodo pokazale same po sebi, ko se bodo začeli razgovori in pogajanja med odločujočimi činitelji.

So stvari, ki so izven vsake razprave. So pa stvari, ki so lahko predmet razpravljanja. Tu ni zdaj kraj, da bi povedal vse podrobnosti. Vse to se bo izvedlo v pravem času. Glavno je, da vam morem mirno reči — prosim vas tudi, da to sprejmete z upanjem, vi kakor tudi vsi drugi — da se hoče vlada, ne da bi omejevala svobodo teh razgovorov, z vsemi silami potruditi, da se vsa vprašanja, ki zadevajo rešitev tega vprašanja, pravilno zastavijo in opredelijo.

Kadar je govor o sporazumu, ne more biti govora o diktiranju kake volje. Ta predpogoj morata upoštevati in lojalno izpolniti oba pogodbenika. Važno je za vse nas, da enkrat za vselej zavržemo vse predsodke iz preteklosti in da računamo s stvarnimi dejstvi ter da delamo odločno in hitro. Razum mora vladati nad čustvom.

Ker so nekatere pokrajine v naši domovini brez svoje krivde in volje v preteklosti zemljepisno in kulturno ločene živele svoje posebno narodno življenje

in se po dvajsetih letih skupnega življenja tudi danes take čutijo, tedaj je treba računati s tem dejstvom in zahtevati takšno rešitev, ki bi v okviru te države uresničila njihove težnje in omogočila normalno skupno življenje. Rešitev mora v vsakem primeru biti takšna, da bo Hrvatom zagotovila tudi uradno in dejansko enakopravnost v mejah državne skupnosti.

Samo to more okrepiti Jugoslavijo in njeno notranjo moč. Če po dvajsetih letih ne bo prišlo do tega, bodo morali nositi odgovornost tisti, ki bi s svojim pristranskim tolmačenjem onemogočili to veliko delo za utrditev in ureditev države.

Svoja naslednja izvajanja je predsednik vlade Dragiša Cvetković posvetil političnim zakonom in vprašanju preganjanja za časa volitev. Glede političnih zakonov je dejal, da smatra kr. vlada, da si nove politične smeri ni mogoče misliti brez političnih zakonov, ki bi omogočili normalno življenje v državi.

Ko je predsednik vlade končal svoj govor, mu je vsa poslanska zbornica navdušeno ploskala in odobraval njega izvajanja.

Vesti 10. marca

Nemško časopisje hudo napada angleškega vojnega ministra Hora Belisha zaradi bojevitiga govora, ki ga je imel pred dvema dnevnoma v londonski poslanski zbornici.

Francoske oblasti v Tunisu so razorožile vseh 11 španskih bojnih ladij. Posadka bo morala v kratkem odločiti ali pojde v nacionalno Španijo ali pa koncentracijske tabori.

Iz Cartagene je včeraj pobegnula rdeča podmornica »C-2« in priplula v Palmo na Majorei, kjer se je posadka stavila na razpolago nacionalnim oblastem.

Po mesecu dni pogajanj sta Brazilija in Združene države sklenili pomemben politični in gospodarski sporazum, ki zagotavlja Braziliji vso podporo Združenih držav proti gospodarskemu ter političnemu pritisku Nemčije in Japonske.

Pogajanja glede skupne obrambe se bodo začela te dni med avstralsko vlado in med vlado Nove Zelandije.

Zastopstvo bivših nemških vojakov je odpotovalo v Pariz, kjer bodo v nedeljo velike spominke svečanosti na čast žrtvam iz svetovne vojne. Nemško odposlanstvo vodi vojvoda Koburski, tretji sin bivšega nemškega cesarja.

Poljsko-češkoslovaška pogajanja za ureditev raznih važnih finančnih vprašanj so se začela danes v Varšavi.

Holandska vlada bo v kratkem začela utrjevati mejo proti Nemčiji in pa nekatere obalne predele.

Namščene 13 velikih hotelov v ameriški prestolnici Washingtonu so začeli stavkati, ker lastniki hotelov ne marajo priznati njihove strokovne organizacije.

Španska nacionalna vlada je včeraj imela dolgo sejo, na kateri so razpravljali o začetku naskoka na Madrid.

Denar kitajske narodne vlade je po japonskem sklepu odslej neveljaven in ga ne sme nihče več hraniti. Kdor se bo pregrešil proti temu določilu, mu bodo zaplenili vso imovino.

V Bukarešti je dopotovalo posebno nemško trgovsko odposlanstvo pod vodstvom ministrskega direktorja Wohltata. Namen odposlanstva je, pridobiti Romunijo za to, da bi Nemčiji v zameno za stroje odstopila vse žito, koruzo in petrolej iz novih vrelcev in sicer za bodoča štiri leta. Dalje zahtevajo Nemci, da naj za vsa ta štiri leta določijo tudi uradni tečaj nemške marke z ozirom na romunski lej.

Ameriški poslanik v rdeči Španiji je dopotoval v New York in bo poročal predsedniku Rooseveltu o stanju v Španiji ter mu svetoval, naj Amerika čimprej prizna nacionalno državo.

Več tisoč Arabcev v Palestini se je ponudilo angleškim oblastem za vzdrževanje reda, če bi Judje začeli z atentati, kakor so zagrozili pred nekaj dnevi, ko se je zvedelo, da je pokopana misel o kaki judovski samostojni državi v Palestini.

Danes se je v Versailles začela razprava proti roparskemu morilcu Weidmannu, ki ima na vesti šest umorov. Za razpravo vlada po vsej Franciji ogromno zanimanje.

Prva naloga francoskega poslanika v Burgosu, maršala Petaina bo, da se bo z nacionalnimi oblastmi sporazumel o vrnitvi španskega vojnege brodovja, ki je pred nekaj dnevi pobegnulo iz Cartagene v Bizerto. Dalje bo moral urediti vse potrebno glede vrnitve 30 trgovskih ladij, ki so jih rdeči odvlekli v razne francoske luke.

Sv. oče Pij XII. bo v kratkem sklical vesoljni cerkveni zbor?

London, 9. marca. »Daily Mail« poroča iz Vatikana, da namerava sv. oče Pij XII. v kratkem sklicati v Rim vesoljni cerkveni zbor, ki naj bi proučil vsa duhovna in druga vprašanja, katera danes zanimajo in zadevajo Cerkev in ves katoliški svet. Sklicanje takega cerkvenega zbora je potrebno tudi po mnenju večine kardinalov, ki so to želje izrazili ob volitvah novega papeža. Po poročilu angleškega lista bi se vesoljnega cerkvenega zbora udeležili vsi kardinali, vsi škofje ter 13.000 duhovnikov-prelatov in cerkvenih učenjakov z vsega sveta. Seje cerkvenega zbora bi bile v baziliki sv. Petra. Zadnji katoliški cerkveni zbor je bil leta 1870., na katerem je velik del razprav veljal razglasitvi o papeževi nezmotljivosti.

Vatikan, 9. marca. o. Prefekt apostolskih ceremonij je včeraj izdal navodila za nedeljsko kronanje sv. očeta. Navodila določajo, da bodo kardinali, škofje, prelati in drugi cerkveni dostojanstveniki, ki se bodo slovesnosti udeležili, nosili slavnostno obleko kljub postnemu času. Kardinali se bodo za kronanje zbrali v dvorani Paramentov, kjer bodo čakali papeža. Škofje asistentje bodo zbrani v tako imenovanem Museo Lapidario, drugi škofje pa v Pavlinski ter Sikstinski kapeli. Zatem se bo izvršil spreved, ki bo spremljal papeža v vežo Petrove bazilike, kjer bo sv. oče sprejel zaobljubo vatikanskega kapitlja in duhovščine.

Ko bo sv. oče prišel v Cerkev, se bo najprej poklonil pred Najsvetejšim v kapeli Sv. Trojice, nato pa bo odšel v Gregorijansko kapelo, kjer bo postavljen zanj prestol. Tam mu bodo prišli kardinali poljubiti roko, škofje pa nogo. Za tem bo dal slovesni blagoslov.

Iz Gregorijanske kapele bodo papeža na nosilnici nesli do oltarja, kjer bo imel mašo. Po maši bodo sv. očeta nesli v ložo na pročelju bazilike sv. Petra, od koder je takoj po izvolitvi podelil svoj prvi blagoslov. Tam bo sv. oče slovesno kronan.

Kronanjskim obredom bo prisostvovalo 50.000 ljudi v baziliki, 300.000 pa na trgu Sv. Petra. Na koncu slovesnosti bo sv. oče podelil z balkona svoj apostolski blagoslov.

Za vstopnice k tej slovesnosti je prošlo nad 300.000 ljudi, dobiti jih je pa moglo samo 50.000, ki so bile že vse oddane pred nekaj dnevi.

Prva slovaška avtonomna vlada — odstavljena

Praga, 10. marca. o. Predsednik republike dr. Hacha je ponoči podpisal odlok, s katerim je prva slovaška avtonomna vlada odstavljena. Poslov so bili razrešeni predsednik slovaške vlade dr. Tiso, ministri Durčanski, Vančur in Pronokli. Z drugim odlokom je predsednik republike imenoval za novega predsednika slovaške vlade dosedanjega podpredsednika zbornice ter prosvetnega ministra Sivaka ter mu začasno izročil tudi posle ostalih ministrstev, razen finančnega. Finančni minister je ostal še naprej inž. Teplausky. Te spremembe niso v ničemer prizadele osrednje vlade, v kateri je minister za Slovaško še nadalje ostal dr. Sidor, ki je hkratu podpredsednik slovaške avtonomne vlade.

Uradno poročilo o tem nenadnem odloku, ki uteče izjaviti hude posledice za državo, pravi, da so ti sklepi bili potrebni zaradi de-

lovanja nekaterih slovaških politikov. Ti so med slovaškimi množicami začeli baje z veliko agitacijo za razbitje češkoslovaške državne enotnosti. Bivša avtonomna slovaška vlada se je pregrešila s tem, da se tej agitaciji ni uprla, kakor so to pričakovali v Pragi.

S slovaške strani poročajo, da je slovaška javnost ta nenadni ukrep predsednika republike sprejela z začudenjem, saj je vlada pod predsedstvom dr. Tisa še na eni svojih zadnjih sej slovesno izjavila, da so Slovaki po doseženju avtonomije docela zadovoljni in hočejo živeti v Čehi v državni skupnosti. S tem je bivša vlada dovolj obsojila vsakogar, ki je morda zastopal drugačno stališče, kakor je to delal propagandni voditelj Hlinkove garde Mah. Zato se je treba bati, da bo ta ukrep vzbudil nevarno razburjenje vlasti med slovaško mladino, ki je vsa organizirana v Hlinkovi gardi.

Celje zahteva uvrstitev v I. druginjski razred

Z zborovan'ja Združen'ja trgovcev za mesto Celje

Celje, 9. marca 1939.

V dvorani Narodnega doma je bila danes ob 7 zvečer redna skupščina Združenja trgovcev za mesto Celje. Predsednik Združenja g. Rudolf Stermecki je po uvodnih pozdravih v uvodu nato poročal o gospodarskem položaju. Hmeljska trgovina se je slabo zaključila, ker se je letos pridelalo komaj 50% hmelja, cene pa so bile razmeroma nizke. V bližnjih krajih se je pojavila živinska bolezen, v krajih Bizelsko, Sv. Peter, Podčetrtek, ki tudi težijo v Celje, pa je toča vse potokla. Življenjske potrebe so v cenah poskočile, uradniške plače so ostale na isti višini in so sploh najnižje izmed vseh držav, zaradi česar kupna moč vedno bolj pada. Tudi devize se poskušajo kar za 20%, posledica tega je bila, da so se cene dvignile, posebno pri tekstilih in kolonijalnemu blagu, ki se mora uvažati. Slabemu razvoju trgovine so bile v večji meri tudi krive napete politične razmere v sosednih državah. Zmanjšal se je izvoz v Nemčijo, izvoz v Italijo pa tudi ni nikakor napredoval, posebno pa je nazadovol izvoz iz države z zdravim in visoko valutno, zaradi česar nam manjka deviz za nakup surovin. Preti nam velika nevarnost, da bodo morale nekatere tovarne delno ustaviti obrate, kar bo zopet slabo vplivalo na zaposlenost delavstva in tudi na domačo trgovino. Tukajšnji kmečki življenjski je skoro povsem odvisen od ugodnih cen živine, sadja, hmelja in lesa, zato bi bilo treba dovesti čim večje ugodnosti pri trgovskih pogodbah z Italijo, Nemčijo in državami z zdravim valutno. Nujno potrebno bi bilo, da se mesto Celje uvrsti v prvi druginjski razred, ker je Celje eno najdražjih mest v Jugoslaviji.

Državne in samoupravne davčine so pri nas previsoke. Vse t. denar se povečini steka ven iz Slovenije in se doma ne moremo povzpeti do višine, ki nam po davčni moči gre. Mi rabimo dobre ceste in pri teh delih bi mogli zaposliti naše brezposelno ljudstvo, ki sicer odhaja s trebuhom za kruhom v inozemstvo. Ceste so pa tudi potrebne za tujski promet, ki bi bil edini vir dohodkov v

naši lepi Sloveniji. Že nekaj let se borimo z nezgodnimi poštami razmerami v Celju, kjer primanjkuje oseba in so posebno telefonske razmere tako žalostne, da bjejo v obraz vsej pravici. Prosičali smo v Belgradu, da se v Celju osnuje avtomatska telefonska centrala. Vse prošnje in deputacije pa so na žalost ostale še vedno brezuspešne, zato pa smo dobili za nameček staro telefonsko centralo iz Zemuna. Skrajni čas bi že bil, da bi država tudi nekaj storila za mesto Celje. Celih 20 let, kar imamo skupno državo Jugoslavijo, država ni niti za eno para gradila v Celju. K regulaciji Savinje ni prispevala država za drugo, tretjo in četrto etapo ničesar. V Celju rabimo justično palačo. Potrebna nam je nova gimnazija, potrebna je novo poslopje za bolniško blaginjo SUZORJA, ki že dolgo več ne zadošča sedanjim potrebam, a SUZOR ima gluha ušesa za vse to.

Tajniško poročilo je podal g. Blažon. Združene šteje 211 moških in 138 ženskih članov. Nanovo prijavljenih obratov je bilo 25, v obrtnem listu izbranih obratov pa 18. TBPD v Celju šteje že 892 članov torej za 97 več kot predlani. Število zavarovancev vedno bolj narašča. V preteklem letu je blaginja izdala 2.930 nakaznic zdravnikom, ter 117 nakaznic za razne bolnišnice in Slajmerjev dom. Združene je imelo v preteklem letu 168.631 dohodkov in 133.828 din izdatkov tako, da ostane čistega 34.802,70 din. Čisto premoženje Združenja znaša 938.114,54 din.

Nato je bil sprejet preračun za leto 1939. Predvideva 50.400 prejemkov in 30.100 izdatkov.

Sprejeti so bili samostojni predlogi uprave: uprava se pooblašča, da sme tudi l. 1939. znižati članarino onim članom, ki so obubožali, onemogli ali pa zaradi drugih izrednih dogodkov sploh ne morejo plačati članarine. Uprava se pooblašča, da ukrene vse potrebne korake pri upravi državnih monopolov in drugih merodajnih faktorjev glede popolne odprave zakupov prodaje soli.

Dalje zahtevajo trgovci, da se v Celju postavi nova avtomatska centrala, reši vprašanje celjskega kolodvora in nadaljuje regulacija Savinje.

Malenkosti...

»Jutro« so zelo vznemirile naše večerjane pripombe o opozicijskem poslanec, zavezniku dr. Kramerja, Črnogorec Žugiču, ki je v skupščini žugal Slovence in jih psoval tako, kakor doslej razen JNS-arjev se nihče. V današnjem svojem opletanju »Jutro« sicer naravnost ne brani Žugiča, pač pa seveda njegovega tabornega tovariša dr. Kramerja in pa JNS-arje, o katerih smo povedali, kaj so svoje čase vplili po Belgradu o ljubljanski univerzi. Kaj se »Jutro« obreda ob nas, saj nismo mi krivi, če je bilo tako. Točnejše podatke kakor iz naših navedb o tem vpitju si lahko dobi n. pr. od očividcev, tedanjih JNS-arskih poslancev Rajka Turka, Komana, Rapeta in bivšega komunista Mravljeja itd. id. Dalje naj — ko smo že pri univerzi — pove, kateri minister l. 1933 ni hotel sprejeti odposlanstva našega vseučilišča, v katerem je bil tedanj rektor z nekaj profesorji? Dr. Kramer, ki je bil tiste čase v vladi, mu lahko natančno postrže s podatki. Pove mu tudi lahko, kakšno stališče je do naše univerze zavzemala tedanja vlada in dravski zastopniki v njej. In pa — ali je »Jutro« pozabilo, da je senator dr. Banjanin, podpredsednik JNS in torej politični predstavljatelj dr. Kramerja, glavnega tajnika JNS, se lani v sentu divje nastopal zoper slovensko univerzo in zopet slovensko Akademijo, katere ustanovitev je imenoval separatizem? Namesto da »Jutro« slepomiši s frazami in se hoče maskirati z moralo, naj raje s stvarnimi navedbami pojasni ta vprašanja! S tem bo ustreglo nam in sebi, ker se bo izkazalo kot resnico in slovenstvoljuben list...

Po naffalinu dišeči stari sokolski Slovan v »Slovenskem narodu« zadnje dni hudo zmerja »Domoljubac«, »Slovenac« in druge liste, ker so si upali zapisati zahtevo, naj bi občina cestna imena v slovenski prestolnici spet poslovenila. Zdaj je namreč po zaslugi »nacionalnih in naprednih« prejšnjih ljubljanskih občinskih svetov tako, da vsak tujec smatra Ljubljano lahko za češko kolonijo, še sodi po nekaterih največjih in najlepših cestah v osredju mesta. Ne mislimo pri tem Masarykove ceste. Toda kakšne zasluge so imeli za Ljubljano Pražak, Fügner, ki je bil menda sudetski Nemec, ali pa Tyrš, po poreku Tirolec, ki že njegov nemogoči telovadni in svetovnoznanostni sistem dokazuje, da ga ni mogla zamisliti slovanška duša. »Narode« se obreda v te liste, da si upajo kaj takega zahtevati danes, ko Čehi sami z vso naglico brišejo z ulic imena svojih nekdanjih ma-

likov. Sicer pa, kaj se bo »Narode« spodtikal nad tistimi, ki hočejo najdaljšo in najširšo ljubljansko cesto razširiti in jo spet posloveniti. Lani 19. novembra je »Narode« v svojem »Situc sam zahteval neke razširjenje te ceste, marveč celo nekaj hujšega. Zahteval je, naj se ta ulica ne imenuje po kakem Slovanu, marveč kar spet po cesarsko-kraljevem habsburškem Dunaju. Zapisal je tedaj takole:

»Ob vsaki priliki Ljubljancani poudarjamo, da naše mesto leži na križišču cest narodov od severa na jug, od vzhoda na zahod in vendar smo izbrali imena, ki so vsakemu tujcu dokazovala to znamenito lego Ljubljane. Prej je vsakdo vedel, da teče evropska cesta z Dunaja skozi Ljubljano v Trst in v večni Rim, druga iz Celovca na Dolensko in Karlovec, trdno trdnjavo proti Turkom. Branimos se torej sami slovesa Ljubljane, da leži na široki cesti narodov, ko smo ertali Dunajski in Rimski ceste. Kar smo zagrešili, naj bo, ne smemo pa še nadalje lahkomišelnje zapravljati slovesa našega starega mesta.«

S tem je »Narode« čisto natančno pokazal, po čem se mu toži. Naj torej ne bo tako kratke pameti, da bi še naprej bil samega sebe po zobeh in se usajal nad tistimi, ki zahtevajo glede ljubljanskih cest neskončno manj kakor on.

Planica 12. marca

Jugoslovanska zimskošportna zveza priredi 12. t. m. dopoldan državno prvenstvo v smučskih skokih na 65 meterski skakalnici v Planici, tik poleg kolodvora. Skakalnica ima dovolj snega in je dobro urejena.

Prireditve 12. marca bo zanimiva tudi po udeležbi tekmovalcev. Poleg velikega števila jugoslovanskih skakačev, ki spadajo večinoma v res prvovrsten razred, nastopijo še Nemci Bradi, Höll in Köhler, ki tvorijo sploh razred zase, poleg Doujak, Mayer in Seelos. Med našimi tekmovalci moramo še omeniti ilirajana Priboska Franca, ki je pri vojakih in ki je za to prvenstvo dobil dopust.

Prvotno smo pričakovali, da bodo nastopili tudi Poljaki, ki naj bi se skupaj z ostalimi skakalci udeležili »Tedna v Planici«. Zgodnje čase pa na mamutski skakalnici ni zapadlo dosti snega in je dvomljivo, ali bo ta prireditve sploh izvedljiva. Teden v Planici in prireditve na mamutski skakalnici bo najbrž preložen. Skakalnica za 65 m je v prav dobrem stanju ter urejena za državno prvenstvo 12. marca.

Ljubljana od včera do danes

Stari ljudje so dejali, da bo vreme še štirinajst dni tako, kakršno je na dan štiridesetih mučenikov. Danes smo dobili izredno lepo vreme, sončno, pa mrzlo. Termometer je davi kazal celo stopinjo pod ničlo. Zdi se nam, da je to že kar neke vrste napoved za lepo vreme, ki bo dalj časa trajalo. Tudi barometer stoji zelo visoko. Štirideset dni bomo tedaj imeli lepo. Prijatelji čedne zgodnje pomladi bodo zadovoljni, če ne bo dežja, vprašanje pa je, če bodo kmetje. Spomladi je dobro, če na polja pada kaj dežja, ne pa, če je ves čas suho.

Kako je v stari cukrarni

Pred božičem je mestna občina ljubljanska odprla nov zavod za brezdomce. Tam dobivajo siromaki brezplačno hrano, pa tudi prenočišče. Kuhinja vsak dan nasiti do 800 oseb, ki jim za hrano ni treba plačati niti pare. Od 1. decembra pa do 15. februarja je bilo izdanih siromakom več kakor 21.000 porcij za kosilo in večerjo! Domači ljubljanski reveži, so dobili 11.268 porcij, tuji, ki bi zanje sicer morale skrbeti njihove občine, pa so dobili kar 9768 porcij! Povprečno hodi po hrano približno 300 ljudi na dan! Vodstvo kuhinje ima zapisana imena 510 podpirancev, ki dobe za svoje družine hrano, katero odnese domov. Mestni socialni zavod je na ta način podprl več kakor 1000 revežev. Živila so do 15. februarja stala 31.000 dinarjev, dobri ljudje pa so razen gotovine, prispevali še za 5700 dinarjev raznih živil.

Vsako opoldne in zvečer so najprej na vrsti tisti, ki nosijo hrano domov, to pa zato, da jo lahko prinese še gorko. Za vsak obrok dobi posameznik en liter hrane, opoldne in zvečer pa zraven še 15 dkg težak hlebeček polbelega kruha za vsakega družinskega člana. Reveži znojijo v cekarjih domov dve tretjini razdeljene hrane.

Razni nezadovoljniji in nergači — to je prav našim razmeram in navadam podobno — pa širijo po mestu laži o slabi hrani ter opisujejo kuhinjo najrevnejših s stališča velikih hotelov. Poglejmo, kakšno hrano dobivajo reveži brezplačno v stari cukrarni! Najboljše bo, če si ogledamo jedilni list te kuhinje za teden dni!

V ponedeljek 27. februarja je bilo opoldne kisló zelje s krompirjem, zvečer pa krompirjeva juha z žličniki. V torek 28. februarja je bil za kosilo rižet s krompirjem in prekakano svinjino, za večerjo pa riž s krompirjem. V sredo 1. marca so reveži opoldne dobili kisló repo s krompirjem v koscih, za večerjo pa češpljevo kašo. V četrtek 2. marca so bili opoldne vampi s krompirjem, zvečer pa pražen močnik. V petek 3. marca je bil za kosilo krompir s fižolom in makaroni, za večerjo pa polenta in prežganka. V soboto 4. marca so reveži dobili »šaro« s krompirjem in kolerabo, zvečer pa rižet z zeljem, a v nedeljo 5. marca so najbednejši dobili brezplačno za kosilo rižovo juho z govedino, zvečer pa vinski čaj.

Te hrane dobe odrasli kakor tudi otroci po en liter za vsak obrok, opoldne in zvečer pa še hlebeček kruha. Kadar hrana ostaja, reveži lahko dobi spet poln krožnik. Jedilni list lahko vsakogar prepriča, da hrana ni enostavna. Tudi z masečo se v kuhinji ne šteti. Vsaka jed je zabeglana samo s čisto svinjsko mastjo, tako da stoji v loncu masčoba na hrani za prst na debelo. Do 5. marca je bilo porabljen 300 kg čiste masti. Za mast je občina kupila že tri prašiče, te dni pa koljejo še pet prašičev za kuhinjo v cukrarni. Kdor zabavlja čez tako in povrhu še brezplačno hrano, je prvi nevhvalež, drugi pa pokvarjen in podel!

Da je hrana res dobra, potrjuje tudi tole dejstvo: število podpiranih se množi iz dneva v dan. Mestni socialni urad bo zdaj moral postaviti zraven velikega ognjišča še brzoparilnik s kotlom za 250 litrov.

V kuhinji sami je redno uradno nadzorstvo, ki pokuš hrano. Prisotni so tudi zastopniki in zastopnice vseh karitativnih društev, ki so zastopana v Vrhovnem socialnem svetu mesta Ljubljane. V stari cukrarni pa je odprto tudi že prenočišče. Moški imajo svojo veliko spalnico, na drugi strani pa je spalnica za ženske. Velika skrb je posvečena redu in snagi v prostorih; vsi zaposleni reveži se morajo očediti in očistiti.

Delavci pa že pripravljajo nov oddelek zavetišča in sicer prehodni otroški dom za male berače. Male potepine in berače bodo polovili ter jih spravili za nekaj dni v ta otroški dom, da ugotovijo starše ter jih kaznujejo, ker otroke navajajo k beračenju. V tem otroškem domu bo igralnica, da otrokom ne bo dolg čas, in delavnica, v kateri bodo napravili svoje naloge ter si krajšali čas z ročnimi deli. Otroci s ceste pa imajo pogosto razne bolezni, zlasti nalezljive, kakor n. pr. ošpice in zlasti garje. Da se teh bolezni ne bi nalezili zdravi otroci, bo v zavodu izolirnica in ambulanta. Na otroke bo stalno pazila zaščitna sestra. Ko bo dom urejen, bodo podani močni temelji za

uspešen boj proti beračenju otrok. Novi otroški dom bo spet zelo potrebna in odlična pridobitev, ki bo v mnogobrojni razbremenila naše socialno skrbstvo od preglavice, ki so bile prav v tem pogledu zelo velike.

Vsak, kdor se zanima, če naše navedbe res odgovarjajo dejanskim razmeram, naj se potruži in stopi kadarkoli le hoče, v mestno cukrarno. Videl bo, da je hrana v cukrarni res prav dobra in da po vsem zavodu vladata skrben red in snaga. Vsi dobri meščani, ki se bodo na lastne oči prepričali, bodo mestni zavod najrevnejših v bodoče z vsemi močmi podpirali.

Mesarii in trgovci z živino

Mesarska zadruga je včeraj dobila od trgovcev z živino pismo, v katerem ji sporočajo, da bodo v ponedeljek 13. marca dobili dva vagona prašičev, katere ponujajo v nakup, in sicer križante po 9,25 din, sremce pa po 9,75 din kg žive teže (franko Ljubljana, iz vagona tehtane). Trgovci vprašujejo mesarje, če so voljni prevzeti ta dva vagona po cenah, ki so jih navedli. Če ne, pravijo, bodo prisiljeni, da bodo morali tudi to blago vnovčiti v podrobni prodaji na živilskem trgu.

Do spora med mesarii in trgovci z živino je prišlo zato, ker so mesarii opazili, da med trgovci z živino obstoja nekakšen tihi dogovor glede postavljanja cen. Opazili so nekaj njihovih manevrov, ki naj bi preprečili konkurenco (ponekod so šli s ceno navzdol, drugod so prodajali za višje cene). Zato so mesarii začeli neposredno kupovati od živinorejcev. Seveda je trgovcem z živino na ta način ostala velika zaloga prašičev, ki je niso mogli vnovčiti, zato so sami začeli s podrobno prodajo na stojnici v Solskem drevovedu. Seveda so ljudje prihili od vseh strani, kajti kupec razumljivo gleda na čim nižjo ceno. Trgovci bi radi mesarje na ta način prisilili h kapitulaciji, mesarii pa so trdno odločeni, da se ne bodo vdali. Zanima nas, kako se bo boj v bodoče še razvijal.

Corpora delicti na javni dražbi

Celje, 10. marca.

Danes je bila v veliki dvorani okroglega dišča v Celju svojevrsna dražba starih predmetov. Udeležilo se je je okoli 60 ljudi. Prav zanimivo je bilo, kako so ocenjevali razne razbojniške nože, železne predmete, motike, samokrese, puške in drugo morilno orožje. Nekdo je kupil za mal denar kar devet nožev. Dobil jih je po 2 do 10 din. Tudi nek celjski urar je prišel na dražbo ter kupil za 300 dinarjev lepo uro. Celu malih pipcev je bilo precej na dražbi, toda zanje ni bilo prav preveč zanimanja, čeprav so bili po 25 par. Vsega skupaj je bilo prodanih na dražbi 7 pušk, dva večja samokresa in 1 repetirka za 300 din. Na dražbi je bilo poleg tega tudi nekaj okrajvalnih robov, ki so jih našli pri raznih razbojnikih. Razumljivo je, zakaj na dražbi ni bilo med ljudmi nikogar, ki bi prav posebno zavzemal za te robe, ki se jih drži kri nedolžnih žrtov.

Nesoglasja v celjski strelski družini

Celje, 10. marca.

Snoči ob 8 je bil v Celjskem domu občni zbor celjske Strelske družine. Zborovanje, katerega se je udeležilo okoli 60 članov, je vodil namesto običnega predsednika g. Janka Wagnerja podpredsednik inž. Erik Greiner, uslužbenec v Westnovi tovarni. Ko so podajali posamezni odborniki svoja poročila, je bilo na zborovanju še vse v redu. Zivahnjeje pa je postalo pri volitvah novega odbora. Članstvo je izvolilo za novega predsednika g. Janka Wagnerja soglasno. Drugače pa je bilo pri volitvah ostalega odbora. Predlagali so kar tri liste. Prvo je predlagal g. Drago Kralj, drugo stari odbor in tretjo g. Essig, uradnik v Westnovi tovarni kot zastopnik gabskega odseka. Prišlo je do hudega prepiranja med posameznimi zastopniki. Nazadnje se jim je po posreditvi sestavili enotno listo, ki pa je pri glasovanju propadla z 27 proti 31 glasovi. Zaradi tega je generalstabi polkovnik g. Mihajlovič predlagal, da se občni zbor preloži za 14 dni. Ta predlog je bil sprejet, zborovalci pa so vzeli klobuke in sukne ter odšli.

Po občnem zboru je bilo v Celjskem domu odprto novo strelišče.

Za pokojnim dr. Ivanom Oražnom bo sv. maša zadušnica ob obletnici njegove smrti v soboto, 11. t. m. ob 9 v frančiškanski cerkvi. — Po sveti maši se zberemo vsi, ki uživamo njegove dobrote, na dvorišču Oražnovega dij. dama (Wolfova ulica) h kratki komemoraciji.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Gospa Udne je še v Amsterdamu pri Parishovih. Hiša je samotna. Je pa tu dosti lepega: pogovori o lovu, jahanje na sprehod skozi močvirje, kjer v vetru šepetajo čez resje duhovna bitja, žalostna, iz daljave nekje, davno pozabljena, a se njihov šepet kljub temu še vedno sliši. Jaz verjamem v ta bitja. Ti vendar veš, da morem slišati takšne glasove. Gospod Udne je bil kot oče. Največji dogodek je bil obisk obeh cerkvenih predstojnikov iz Widdemba, gospodov Petra in Sylvestra Mann. Za kosilo so pripravili pravi devonirski zrezek, s pivom pa smo poplaknili grlo. Ostal sem tu osem dni, pri slovesu pa je dejal Udne: »Dobro se imej, sinko moj, na tem prokletem svetu te ne bom več videl.« Odjahal je, ves rdeč v obraz, po drevovedu ter se vseknil kot da bi zatrobil v poštni rog.

In zdaj zбоgom London in Anglija. Potujem z gospodom Henryjem Hopejem skozi Harwich. Moj sluga pripravlja kovčge. Našel sem nekaj tvojih pisem, ki imajo različno vsebino, in jih pozorno prebral. Mehikanski načrt je v redu. V Amsterdamu bo splaval po tiri. Odtam ti bom v nekaj dneh, še predno se vrnem sam v Pariz, sporočil zadnje podrobnosti. Ouvreardov voz je v posameznih delih dobro zavil in že na poti na Holandsko. Upam, da bom našel Juana in Simbo na številki 47, ko se vrnem domov. Silno hrepenim po tebi. Prisrčno se ti zahvaljujem, dragi, da se me tako zvesto in iskreno spominjaš, in za sprejem, ki mi ga bodo pripravili v »Volčjem dvorcu«. To da človeku na visokem morju tako tople občute. S potnimi listi ni zdaj nobenih težav več. Drugič več, iz Holandske. Tvoj pokorni sluga

A. A.

† Huys ten Bosh, Haarlemer Wald, 9. junija 1802.

Dragi Vinc — Pet dni sem že v Amsterdamu, pa sem s pisanjem raje počakal, dokler ti nisem imel kaj važnejšega poročati. Pogajanja o končno veljavni organizaciji za posredovanje v zadevi mehikanskega zaklada v Severni Ameriki so od našega prihoda sém neprestano napredovala. Zelo me je skrbelo, ker je Ouvreard šele včeraj prišel. Opazil sem namreč, da se P. E. Labouchère, ki je prav za prav glava trdke Hope & Co. v Amsterdamu, obotavljale narediti en sam korak, dokler ne bi bil gotov, da bodo nadaljine zakladne menice stavljene na razpolago. Ouvreardov prihod je razjasnil vse. Ouvreard ni prinesel s seboj samo zakladnih menic, temveč tudi deset nepodpisanih po-

oblastil za trgovanje s španskimi kolonijami. Na nje bi bilo samo še treba napisati imena in kraj, odkod in kam bi plule ladje. Na vsak način predstavljajo dovoljenje za enkratno pošiljko z ladjo za tja in nazaj. Pošiljam ti nadaljni osnutek nameravane organizacije.

Amerika.

David Parish (Parish & Co., Amsterdam) bo glavni zastopnik, ki bo skrbel za zamenjavo zakladov v denar, za prenos, zavarovanje in za investiranje v Severni Ameriki — s sedežem v Philadelphiji.

A. P. Lestapsis bo prišel v Veracruz v Mehiko, toda pod španskim imenom »José Gabriel de Villanova«. Na zunaj bo predstavljal zastopnika trdke Plante & Co., Santander, tajnega agenta španske krone. Lestapsis naj menice v Mehiki poravnava, razpošlje srebro in nadzoruje tovor na podlagi trgovinske pravice.

Antonio Adverso, glavni zastopnik za prevzem (istočasno Ouvreard Hope & Co. odgovoren), sprejme v New Orleansu vse pošiljke srebra od Lestapsisa iz Veracruza in jih odpošlje Parishu dalje v Philadelphijo.

Carlo Cibo, zastopnik za Havano (na moj predlog). Mesta trgovskih zastopstev v pristaniščih Boston, New York, Baltimore in Charleston v Karolini bodo tako zaključno z njim zasedena.

Velika Britanija.

Bratje Baring & Co., London. Ta trdka, ali od nje določeni zastopniki, razpolaga z vsemi tovari srebra in drugega blaga, ki pride na Britanske otoke in jih odpošlje naprej v Evropo.

Evropa.

Hope & Co., Amsterdam. Prevzame vse tovore, ki pridejo na evropsko celino in jih izroči zastopnikom od njih določenih trdk. Hopejevi so z Mayerjevim posredovanjem sklenili z »Rotschildom« v Frankfurtu, da bo on vodil razdeljevanje blaga v središču Severne Evrope. Ouvreard sam hoče prevzeti Francijo in Španijo. Razume se samo po sebi, da boš ti zastopnik za vse blago, ki prispe v Livorno za Italijo.

Potem odjadraja Parish in Lestapsis v Ameriko, kjer bosta s pravkar izplačano glavnico dvignila organizacijo, ki bo brez dvoma, čim se začne »pretakati« srebro, eno največjih, če ne največje trgovsko podjetje sedanjega časa. Ker je mir podpisal, nameravamo poslati razmeroma majhen del srebrnega mehikanskega zaklada iz Združenih držav v Evropo, v gotovini. Na vsak način ne bo nikdar nato-vorjenega preveč srebra v kovancih naenkrat, ker bi bilo preveč tveganje in tudi zavarovalnina bi bila previsoka. Pozneje bo koristnejše glavnico najprej investirati v Združenih državah in jo v »ne-vtralnem« blagu, pošiljko za pošiljko odpremljati naprej. Obe banki